

PLANCOMPAGNONS *landschapsarchitecten bnt*

EDITIE NOVEMBER 2014

INHOUD

- Inpassing kunstwerk Hugo Brouwer op schoolplein Graaf Engelbrecht, Breda
- Spelen met licht in Berlijn
- Arboretum Landgoed Zoudtland ná 27 jaar

PLANCOMPAGNONS NIEUWSBRIEF

INPASSING KUNSTWERK HUGO BROUWER OP SCHOOLPLEIN GRAAF ENGELBRECHT, BREDA

In 1952 wordt een nieuw schoolgebouw, ontworpen door architectenbureau Ruys en Bolder, aan de Nassastraat geopend. Aan kunstenaar Hugo Brouwer is destijds gevraagd een kunstwerk te maken voor de hoofdentree. Dit kunstwerk uit de wederopbouw periode, dat een reliëf is bestaande uit twee panelen met de hoofdingang tot het schoolgebouw in het midden, is in 1959 gereed.

Linkerpaneel van het kunstwerk van Hugo Brouwer op de oorspronkelijke locatie aan de Nassastraat te Breda.

De volgende beschrijving geeft een beeld van de boodschap die het kunstwerk biedt:

Het linkerpaneel stelt voor de leerling die de eerste klas van de school betreedt. Rechts daarvan wordt de begeleiding van de leerling uitgebeeld. De jongeling op het paard vergezeld door leraar drukt deze begeleiding uit. Daarboven is de leraar met staf als overdrager van kennis (het hoofd met daaruit de stralende bundel).

Links daarvan zijn in het klein de verschillend schoolvakken symbolisch weergegeven (een boek, een harp, een hart).

Op het rechterpaneel staat onder een stralende zon (de kennis) afgebeeld het resultaat van de schoolopleiding: de jongeling, (met zwaard en schild) die met opgedane kennis en vorming, gewapend de volwassenheid tegemoet gaat. Daarnaast vermoedelijk een mythologische figuur, kennis of wetenschap voorstellend. Ook wordt er een jonge vrouw afgebeeld, weergevend dat de school niet alleen jongens, maar ook meisjes opleidde. Zij gaat gevleugeld haar toekomst in de maatschappij tegemoet. (Bron: help wandkunst opsporen)

Rechterpaneel van het kunstwerk van Hugo Brouwer.

Van Rijks HBS naar Scholengemeenschap Graaf Engelbrecht

In 1968 gaat de Rijks HBS over in Scholengemeenschap Graaf Engelbrecht. Eind jaren tachtig verhuist de school naar de Haagse Beemden. Het schoolgebouw van de voormalige Rijks HBS wordt in 2012 afgebroken. Het kunstwerk van Hugo Brouwer blijft gespaard.

In 2014 zijn er financiën geregeld waardoor het kunstwerk verplaatst kan worden naar een plek nabij het gebouw van scholengemeenschap Graaf Engelbrecht. Het schoolgebouw van scholengemeenschap Graaf Engelbrecht wordt uitgebreid en het schoolplein geheel vernieuwd. Het kunstwerk vormt een welkome aanvulling op het plein.

Inpassing en vormgeving

Aan Plancompagnons wordt gevraagd het kunstwerk in te passen in het ontwerp voor het schoolplein. Op het schoolplein wordt de overgang van de fietsenstalling naar het hoofdplein gebruikt als locatie voor het kunstwerk. Het reliëf is naar de naar school gaande leerlingen gericht. Op deze wijze behoudt het kunstwerk de poortwerking die het bij de hoofdingang van de Rijks HBS ook had.

Behoud van het kunstwerk uit de wederopbouw

Om er voor te zorgen dat het kunstwerk ook voor de toekomst bewaard kan blijven is een stevige betonconstructie bedacht. De keramische tegels worden op dit betonnen raamwerk aangebracht. Een en ander gebeurt op een zorgvuldige wijze en wordt uitgevoerd door vakmensen van Breda Restauratie.

- Opdrachtgever: Graaf Engelbrecht
- Projectsoort: Inpassing kunstwerk
- Realisatie: 2014-2015

SPELEN MET LICHT IN BERLIJN

Philips organiseert sedert jaren workshops om ontwerpers duidelijk te maken dat verlichting in de openbare ruimte meer is dan veiligheid en zichtbaarheid. Licht biedt namelijk ook de essentiële middelen om na zonsondergang de identiteit van een omgeving te bepalen.

Rondleiding over EUREF-terrein te Berlijn door Tapio Rosenius.

Van 6 tot 8 oktober 2014 zijn circa 55 mensen uitgenodigd om actief aan deze workshop in Berlijn deel te nemen. Het gaat hierbij om ontwerpers zoals lichtontwerpers, architecten, landschapsarchitecten en stedenbouwkundigen. Omdat Plancompagnons in veel opdrachten met verlichting werkt (parken, pleinen, straten en tuinen) en soms opdrachten krijgt om de openbare verlichting in het stedelijk gebied te bepalen (Visie op de openbare verlichting in de kern van Made, 2013) zijn ook zij voor deze workshop uitgenodigd.

Informatie over mogelijkheden van verlichting

Door de Finse lichtontwerper Tapio Rosenius is uitgelegd wat de professie van light design inhoudt. Daarbij zijn inspirerende voorbeelden getoond van verschillende mogelijkheden hierin.

Marco Bevolo uit Italië is afgestudeerd in de psychologie van communicatie en geeft les in Tilburg en Breda. Daarnaast is hij oprichter van Marco Bevolo Consulting die klanten bedient in Europa en Azië. Hij heeft een systeem ontwikkeld waar een matrix, van 4 sociaal-culturele trends en 4 stadsstrategieën, leidt naar 16 scenario's voor stadsplanning. Een en ander in relatie tot openbare verlichting.

Natacha Lameyre van Philips Lighting uit Frankrijk toont verlichtingsoplossingen voor verschillende projecten in Europa.

Workshop Create The Liveable City

De workshop vindt plaats op het EUREF-terrein in Berlijn. Johannes Tücks, architect van de site, vertelt over de historie en de toekomst van het terrein dat als basis gebruikt wordt voor de lichtontwerpen. Vanuit de deelnemers wordt een zestal groepen willekeurig geformeerd waardoor verschillende ontwerpdisciplines en nationaliteiten bij elkaar gezet worden.

Ieder team krijgt de opdracht om in groepsverband een masterplan voor de verlichting van het terrein uit te werken. Tevens kiest iedere groep een van de zes aangewezen locaties waar het plan voor die locatie met werkelijke verlichting wordt gerealiseerd. Ieder team presenteert zijn plannen aan de andere deelnemers.

Verskillende teams van ontwerpers aan de slag met hun lighting design.

Wanneer het donker is volgt een rondgang langs alle uitgewerkte verlichtingslocaties. Iedere team vertelt waarom de locatie op deze wijze is uitgewerkt zodat de deelnemers een beeld krijgen van de mogelijkheden en onmogelijkheden van werken met licht in de buitenruimte.

Evaluatie workshop buitenverlichting

De ochtend na de workshop worden de plannen geëvalueerd. Uiteraard heeft iedere deelnemer andere leermomenten ervaren.

Algemeen kan gezegd worden dat voor de deelnemers duidelijk is geworden dat verlichting een plaats verdient in het ontwerpproces en dat er voor de avonduren winst te behalen valt in de buitenruimte. Door het gestructureerd nadenken over verlichting via een masterplan en dit consequent toe te passen in de uitwerking, draagt een verlichtingsplan bij aan de beleving en identiteit van een omgeving.

Schets van verlichtingsplan.

Het was voor de meeste deelnemers duidelijk dat verlichting bedenken en het met professionele middelen ten uitvoer brengen moeilijker was dan in eerste

Presentatie van de ideeën voor alle deelnemers.

instantie gedacht. Het uitwerken van een proefopstelling heeft geholpen bij het beseft wat een verlichtingsconcept betekent. Tevens is er geproefd aan de mogelijkheden om een nachtlandschap met een eigen identiteit te realiseren.

Eén van de proefopstellingen voor de verlichting van de gasometer als uitwerking van het concept.

ARBORETUM LANDGOED ZOUDTLAND NA ZEVENENTWINTIG JAAR

Eigenaresse Frieda Hof-Sanders voor het hoofdgebouw van landgoed Zoudtland.

Luchtfoto van Landgoed Zoudtland langs de A58 nabij Princenhage.

Zowel Jos van Esch als Bert Voeten zijn als jongemannen betrokken geweest bij het ontwerp en de aanleg voor een arboretum op Landgoed Zoudtland. In 1986 zijn de plannen door Buro Maas, waar Bert Voeten deel uitmaakte van het ontwerpteam, ontworpen en uitgewerkt. De firma J. van Esch bv heeft de plannen in de winterperiode van 1986-1987 uitgevoerd. Jos van Esch was destijds uitvoerder namens het familie bedrijf.

De samenwerking tussen Jos en Bert in het project voor Zoudtland heeft mede geleid tot de huidige samenwerking in [Trifolium bv](#). Tijdens de huidige samenwerking kwam het gesprek op Landgoed Zoudtland dat zij beiden weer eens wilden bezoeken.

Op 24 oktober 2014 is deze wens werkelijkheid geworden. Gezamenlijk met één van de huidige eigenaars, mevrouw Frieda Hof-Sanders, is een rondgang over het circa 18 hectare grote terrein gemaakt.

Historie landgoed Zoudtland in het kort

Het huidige hoofdgebouw dateert uit 1733. In de tweede helft van de 17de eeuw kwam het goed in handen van Peter van Soutelande, schout van Turnhout, aan wie het landgoed zijn naam dankt. Begin 19de eeuw ging het over naar de familie Trip die zich, na verheven te zijn in de adelstand, Trip van Zoudtland is gaan noemen. Deze familie heeft het landgoed uitgebreid en verfraaid.

In de periode dat Zoudtland eigendom was van de Hervormde Gemeente Princenhage (1906-1963), waren er plannen om, langs beide zijden van de toegangslaan, villa's te bouwen. De toenmalige huurder, van der Schriek, heeft deze plannen in 1937 definitief kunnen vrijdelen. Door tuinarchitect T.H. Koning is in 1938 een tuinontwerp voor het deel bij het huis gemaakt.

In 1963 kwam het landgoed weer in particuliere handen. Mr. C. Overwater heeft in 1986 het idee opgepakt om de toen ruimschoots aanwezige populierenakkers op het landgoed om te vormen tot een arboretum (=bomenverzameling), weilanden en gemengd bos. Hiervoor is door Buro Maas een masterplan voor het landgoed en een detaillering van het arboretum gemaakt. Het arboretum is in 1987 aangelegd.

In 1995 is het landgoed eigendom geworden van de huidige eigenaars de familie Hof-Sanders. Zij hebben omstreeks 1995 aan Professor Frans Maas gevraagd het masterplan aan te passen aan hun ideeën voor het landgoed. Deze ideeën zijn nu voor een groot deel gerealiseerd.

Arboretum 27 jaar na aanplant

Het arboretum is na 27 jaar groeien en bloeien tot wasdom gekomen. Tijdens ons bezoek straalt het terrein een rijpheid en serene rust uit. In het arboretum zijn uit verschillende delen van de wereld de bomen bij elkaar gezet, zoals Europa, Noord-Afrika, Zuidoost Azië en Noord-Amerika. Typend voor een arboretum zijn de vele verschillende soorten bij elkaar waardoor de eenheid van de beplanting in het geding komt. Door de verschillende open ruimten, bestaande uit gazon, is hierin rust gebracht. De ruigere onderbegroeiing, die eigenlijk twee maal per jaar gemaaid moet worden, versterkt de vakken met verschillende bomen.

Wat meteen opvalt is dat een circa 250 jarige rode beuk nabij het hoofdgebouw is verdwenen. Geveld door de ouderdom. Dit opvallende oronelement wordt node aemist. maar de nodiae voorzorasmaatreaelen ziin

Een diversiteit aan loof- en naaldbomen in het arboretum.

Frieda Hof-Sanders in discussie met Jos van Esch.

genomen om een nieuwe rode beuk aan te planten op dezelfde plek.

Treffend is dat het arboretum een volwassen indruk maakt. De meeste bomen doen het uitstekend ondanks dat er toch enkele zijn verdwenen door een storm of de leefomstandigheden. Jos merkt op: %tijdens het aanplanten dacht ik wat staan die bomen toch ver uit elkaar. Nu zie je dat sommige bomen meerruimte vragen waardoor andere exemplaren gekapt moeten worden om de waardevolste de mogelijkheid te geven zich verder te ontwikkelen.+

Conclusie

Werken met beplantingen is werken met levend materiaal. Dit betekent dat onderhoud en bijsturen van het onderhoud (= beheer) veel invloed heeft op de beplanting en daarmee op de verschijningsvorm van het landgoed.

Over een langere periode veranderen ook de eisen aan de omgeving. Iedere eigenaar heeft zijn eigen ideeën over zijn woonomgeving.

Het ontwerp voor het arboretum van landgoed Zoudtland, uit 1987, is nog duidelijk te herkennen en een mooi volwassen arboretum geworden.

Een gezegde is: %Een tuin is nooit af+. Deze spreuk is zeker van toepassing op Landgoed Zoudtland. Wanneer de hoofdlijnen en de waardevolle elementen gerespecteerd blijven is het zowel letterlijk als figuurlijk een levend organisme dat in de loop der tijd alleen maar waardevoller kan worden.

Slingerlaan met eiken als toegangslaan naar het hoofdgebouw.